

Пряма мова. Розділові знаки при прямій мові

Автор: Сметаніна Світлана Василівна,
вчитель української мови та літератури

ЗОШ №27 м.Рівне

Мета уроку: формувати вміння знаходити в реченнях та текстах пряму мову, відрізнити її від слів автора, обґрунтовувати вживання розділових знаків при прямій мові, знаходити і виправляти помилки в реченнях із прямою мовою, правильно інтонувати речення з прямою мовою ;

розвивати вміння аналізувати та порівнювати мовні явища, увагу, спостережливість, самокритичність, готовність учня застосовувати здобуті знання;

сприяти вихованню читацьких інтересів, загальнолюдських моральних цінностей, патріотизму.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу

Обладнання: книжкова виставка, картки, рівненські газети, ТЗН, стікери, картки

Методи, прийоми і форми роботи: «Графічний настрій», частково-пошуковий, робота з таблицею, робота в парах, діалог, усне лінгвістичне повідомлення, презентація, евристична бесіда, дослідницький метод, редагування, робота з підручником, виразне читання

Хід уроку

I. Мотивація навчальної діяльності

1. Емоційна готовність до уроку

Бесіда.

- Діти, скажіть щиро: ви вірите, що в нашій державі запанує справедливість, взаємоповага?
- Що потрібно зробити нам, українцям, щоб країна стала однією із найбагатших у світі?

- А що можете зробити ви, п'ятикласники?

(Добре вчитися)

- То чи готові вирушати зі мною в країну знань?

«Графічний настрій»

- Намалюйте на стікерах свій настрій.

2. Актуалізація суб'єктного досвіду.

Стратегія «Збирання грибів»

«Відгадай загадку».

У скриньці схований предмет. Щоб дізнатися, що в ній, діти повинні відгадати приховане в прислів'ї слово.

« Мудрим ніхто не вродився, а з навчився», - говорить українське прислів'я.

(Книжка)

- Нещодавно ви вивчили прислів'я. Які з них ви знаєте про книжки?.

- Чи є у вас улюблена книга . Чому саме ця?

- Поясніть, як ви розумієте вислів «Мудрим ніхто не вродився, а з книжок навчився».

«Літературна хвилинка». У скриньці лежала книга Олекси Воропая «Звичаї нашого народу». Матеріал, використаний під час підготовки до уроку, взято саме із цієї скрині мудрості.

- Які ви знаєте релігійні свята в грудні?

Катерини – 07

Андрія – 13

Наума – 14

Варвари -17

Сави - 18

Святого Миколая – 19

Православної Анни – 22

- Чи любите ви ці свята?

Презентація.

Учитель презентує книжкову виставку прислів'їв, приказок, афоризмів, а також ікони, малюнки із зображеннями названих святих.

- А чому потрібно зберігати звичаї цих свят?

(Щоб виділятися серед інших народів)

- Існує мудрий вислів: хто не знає свого минулого, не вартий майбутнього.

-Що ви знаєте про цю мелодію?(звучить «Щедрик» М. Леонтовича)

(Виконання «Щедрика»).

- То яке ваше свято улюблене?

(Миколая, бо багато подарунків).

- Хай сьогоднішній наш урок буде вам і мені подарунком!

3. Актуалізація опорних знань

- А щоб отримати подарунок у вигляді хорошої оцінки, поясніть розділові знаки в епіграфі «Мудрим ніхто не вродився, а з книжок навчився».

- Чому ставимо кому перед а?

- Це речення просте чи складне?

Доведіть свою думку.

- Підкреслити ГО.

- Чи зможете ви пояснити, чому деякі слова в цьому реченні взято в лапки?

II. Цілевизначення. Планування.

1. Ознайомлення із темою уроку.

2. Цілевизначення.

Учитель. Видатний український педагог К. Ушинський писав: «Мета в житті є основою людського щастя».

- Поясніть, як ви розумієте цей вислів.
- Щоб наблизитися до свого щастя, визначимо цілі уроку.

Робота із картками самооцінювання.

III. Сприяння та засвоєння нового матеріалу.

- Хто із вас більше любить працювати із комп'ютером, ніж із підручником?

I. Робота за варіантами.

1. Переглянути презентацію, скласти усне лінгвістичне повідомлення про пряму мову (Ті, хто любить працювати із комп'ютером)
2. Опрацювавши матеріал підручника, скласти усно 4 запитання за темою уроку (Ті, хто любить працювати із книжкою).
3. На основі матеріалу підручника скласти діалог «Пряма мова»(2 учнів).
 - Який вид вправи сподобався найбільше?
 - З якою метою ми робили цю вправу?
 - Чи задоволені ви процесом своєї роботи?
 - Поясніть розділові знаки в епіграфі.
 - Накресліть схему цього речення на дошці.

Робота з підручником.

Вправа 158 – усно (1,2 речення)

Виразно прочитати, сказати слова автора.

- Чи правильно поставлено розділові знаки при прямій мові?

Робота з катками

Переписати речення, поставити розділові знаки, накреслити на стікерах схеми., які потім охочі розмістять на дошці.

1. «Доле, йди до нас вечеряти!» - увечері на свято Катерини гукали дівчата.

«П!» - а.

2. На Андрія дівчатам треба спитати першого зустрічного чоловіка: «Дядьку, як вас звати?»

А: «П?»

- Чому на Андрія дівчата питали ім'я в зустрічного чоловіка?

(Яке ім'я зустрічного, таким буде ім'я й нареченого)

- Навіщо такий звичай нам , українцям, запам'ятовувати?

(Щоб зберігати наші традиції).

Вправа « Конструювання»

Увести слова автора в речення й записати .

Варвара снігом постелить, а Микола морозом придавить (йдеться в народній прикметі).

Прийде святий Миколай – подарунки роздавай (сказала мама).

Учитель. – І я, як Миколай, хочу вам подарувати 12 балів.

Вправа «Ярмарок»

- Речення із такою прямою мовою ви вивчатимете у 8 класі. Але, можливо, проаналізувавши схему, хтось із вас зможе скласти речення. За це він отримає 12 балів.

Фізкультхвилинка

Наші рученьки втомились,

Бо ми гарно потрудились!

Тож пошвидше уставаймо,

Руки вгору піднімаймо.

Два кроки вперед ступайте,

Тулуб вліво нахилийте,
А тепер вправо нагніться!
У віконце подивіться!
Всі природі посміхніться
І на місце поверніться!

Бесіда

- Як ви думаєте, яка професія ось уже кілька років є однією із найпопулярніших в Україні.

(Журналіста)

- Які рівненські газети ви знаєте?

(«Рівненська газета», «Рівне вечірнє», «Ого», «Рівне Експрес», «Вільне слово», «Волинь»...)

Робота в парах із текстом- опорою

1. Уявімо себе журналістами, які аналізують статтю. Стисло переказати зміст. Прочитати виразно речення із прямою мовою та словами автора.

Скласти 1 речення (усно) із прямою мовою та словами автора про одну із цих подій.

2. Робота із газетою «Рівне-Експрес», стаття про святкування Миколая (ст. 2).

3. «Вільне слово» , про Андріївські вечорниці (ст. 6).

Скласти 1 речення (усно) із прямою мовою та словами автора про одну із цих подій.

- Із якою метою ми робили цю вправу?

«Повір у себе»

Прочитати речення і самостійно визначити завдання до них.

Редагування

« Хай у тебе полазником буде заможний і здоровий чоловік»: - бажали господарям у великі свята.

Словникова робота

Полазник – перший відвідувач хати на великі релігійні свята. Стежили, щоб першою не зайшла жінка, бо це небажано.

Бажаю, щоб у ваших оселях були тільки щирі, добрі люди!

Кодований диктант.

1. « П!» - а.
2. А: «П?»
3. «П?», - а.
4. А: «П!»
5. А : « П».
6. «П», - а.
7. У перший день Нового року посівальники бажали: «Сійся, родися, жито, пшениця. Будьте зі святом здорові!»
8. «Боже, помагай!» - говорили колись замість привітання, якщо заставали господарів за роботою.
9. Магічні дії нерідко супроводжувалися примовками: «Андрію, Андрію! Я на тебе коноплі сію».

Код - 4,1,5.

1. Увечері 19 грудня, лягаючи спати дівчина клала 2 хустки навхрест під готову, шепочучи такі слова: «Приснись, з ким вінчатись, з ким заручатись».
2. Посівальники кричали під вікном: «Чи можна, господарю, посівати?»
3. «Як Микола гвіздки забиває, то люта зима буде», - так хлібороби говорили про свято Миколая.
4. Код – 5,2,6

«Навмисна помилка».

Якої цифри не могло бути в кодованому диктанті? Чому?

«Літературна хвилинка»

Прослухати гумореску й сказати, чи знає правила учениця.

- Пряма мова – що таке? -

Запитав учитель в Ліди.

- Це балакання різке, коли сваряться сусіди.

- Яка риси виявила Ліда в цій ситуації?(дотепність, винахідливість).

- Бажаю Вам бачити власні помилки і виправляти їх.

IV. Рефлексивно-оцінювальний етап

Робота із картками самооцінювання

1. Яку мету ви ставили сьогодні і чи досягли її ?
2. Що відчували в процесі роботи?
3. Як використаєте набуті знання?
4. Що ви сьогодні дізналися, зрозуміли?
5. Ваші побажання: а) однокласникам;
б) вчителю.

V. Домашнє завдання.

Усне лінгвістичне повідомлення за & 20.

На вибір:

1. Виписати із підручника української літератури 4 речення з різними прикладами вживання прямої мови;
2. Вправа 136 (письмово);
3. Самим придумати домашнє завдання й виконати його.